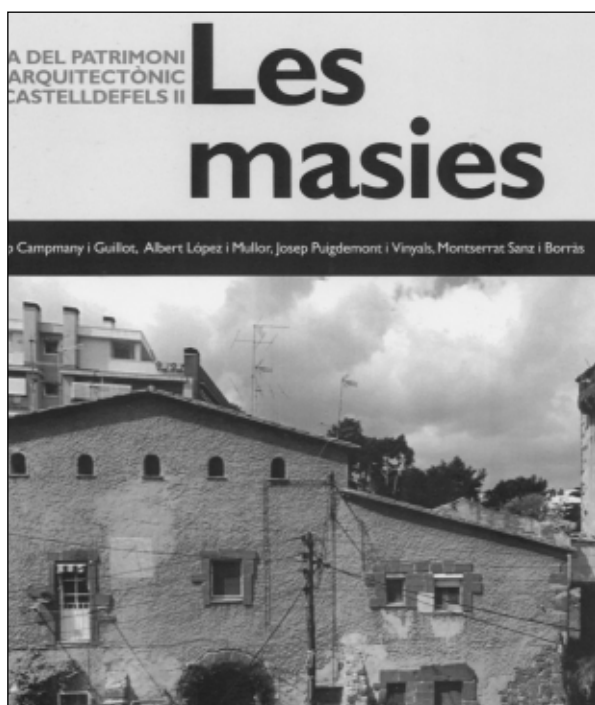

Diversos Autors

LES MASIES

Castelldefels: Ajuntament de Castelldefels, 2002 (Guia del Patrimoni Arquitectònic de Castelldefels II), 267 p.

M. LUZ RETUERTA JIMÉNEZ

Les masies és el segon llibre que publica l'Ajuntament de Castelldefels dins la col·lecció "Guia del patrimoni arquitectònic de Castelldefels". Aquesta col·lecció, que es va iniciar amb una monografia sobre *El castell i les torres*, d'Albert López Mullor, té l'objectiu d'aprofundir en l'estudi i la divulgació del patrimoni arquitectònic local. Les masies són un dels temes cabdals del llegat material i en general de la història dels pobles perquè estan en l'origen de moltes viles i perquè van ser l'hàbitat i la forma de vida predominant durant un llarg període de temps que va del segle XI al XIX.

En aquesta obra les masies s'estudien no només com a edificis arquitectònics sinó també com a unitats productives dins l'evolució econòmica. És a dir, la masia –l'edifici– s'engloba dins el mas, que és l'explotació agrícola i ramadera integrada pel conjunt de les edificacions –corral, torre, etc.– i per les peces de terra propietat d'una família i vinculada al règim socioeconòmic de tipus senyorial.

Reconstruir la història dels masos a Castelldefels presenta, com a la resta del Baix Llobregat, una sèrie de dificultats afegides perquè, a diferència d'altres comarques de l'interior de Catalunya, la toponímia es va perdre i els noms dels masos van canviar sovint des de l'època medieval fins als nostres dies, per la qual cosa es fa difícil de resseguir-ne la història. També perquè els capbreus de la senyoria d'Eramprunyà, que és la documentació utilitzada pels autors d'aquesta monografia, no recullen el 100% del terme municipal. Tot i això, els autors remunten tres de les masies al segle XII, una al segle XIII i la resta als segles XIV, XV i XVI. Només dues masies, que semblen de nova planta, es daten en el segle XVII.

El llibre està integrat per una primera part d'aproximació documental on es defineixen conceptes necessaris per entendre aquesta obra, com ara el mas, els capbreus, l'emfiteusi, etc. Posteriorment es fa una reconstrucció de la toponímia a partir d'un plànol i es detalla l'evolució dels masos de Castelldefels al llarg de la història: els seus orígens, els primers masos del Castelldefels medieval i la seva trajectòria fins al segle XIX.

A la segona part s'analitza l'arquitectura, l'aplicació de les tipologies de les masies i la seva evolució des del mas torre fins a la masia consolidada. També se'n descriuen els elements característics, com les obertures i la decoració.

La tercera part inclou un estudi monogràfic de vint-i-dues masies, de les quals dotze encara perduren, dues estan en ruïnes i vuit han desaparegut.

L'estudi clou amb una aproximació a les botigues de Castelldefels, petites construccions de la plana, la major part del segle XVIII, que es destinaven a les activitats dels pescadors i que mostren com era el passat mariner d'aquesta vila.

Aquesta obra, fruit de la recerca de quatre especialistes en història general i en història de l'art, permet una

aproximació al patrimoni des de diferents vessants: d'una banda hi ha una important recerca documental i bibliogràfica que permet conèixer l'origen i l'evolució dels masos des de la primera referència documental d'un mas, de l'any 1071, fins a l'actualitat, i de l'altra, hi ha una descripció aprofundida que contextualitza cronològicament i formalment els elements arquitectònics de cadascuna de les masies.

En l'estudi documental es fa un recorregut pel període de consolidació dels masos durant el segle XIII, pels efectes de la pesta de 1348 i la guerra civil del quatre-cents, que van suposar la reducció de més de la meitat d'aquestes explotacions. També s'analitza l'etapa de les reformes i l'esplendor pròpia dels segles XVI i XVII, quan els masos encara eren en mans de les famílies veïnes; i el pas de gran nombre d'heretats a mans de la burgesia barcelonina, durant els segles XVIII i XIX.

Les referències escrites són un bon bagatge per identificar els diferents elements constructius medievals i les reformes pròpies dels segles XVII i XIX. Així, els autors diferencien entre el suport documental i l'època real de construcció i de reforma de les cases o conjunts d'edificacions que han pervingut. Segons ells, Castelldefels no és aliena a l'evolució general del mas torre –propi dels segles XII i XIII– cap a la masia de tipus consolidat. A partir d'aquestes construccions inicials, adreçades a la vigilància, a imitació de les torres del segle IX, es van anar afegint cossos a banda i banda dels murs, d'acord amb les noves necessitats. En el cas de Castelldefels, la proximitat de la costa i les incursions dels pirates pròpies del segle XVI, van fer que molts masos es fortifiquessin o aixequessin torres de guaita, de manera que les masies d'aquesta població presenten trets diferenciadors respecte a les d'altres poblacions del Baix Llobregat.

Les botigues, nascudes com a cases de pescadors, són una de les construccions que també diferencien Castelldefels de la resta del Baix Llobregat. En aquest llibre se n'estudia la tipologia, l'ús i l'evolució arquitectònica.

L'obra té un caràcter rigorós i alhora divulgatiu, perquè utilitza un llenguatge adreçat al gran públic sense renunciar a la terminologia o a conceptes de difícil comprensió, els quals s'expliquen posteriorment en el text o bé dins el glossari final, que recull la terminologia sobre elements constructius. També s'ha fet un recull gràfic, amb dibuixos, gravats i fotografies, que mostra visualment l'evolució de les masies des de prin-

cipis del segle passat fins a les últimes intervencions de restauració i rehabilitació.

Les masies de Castelldefels és un exemple del tipus de llibre que cal editar al Baix Llobregat, perquè és una obra de referència bàsica elaborada mitjançant una tasca de recerca rigorosa que explica l'herència cultural i que s'adreça al públic en general. Obres com aquesta fan arribar el patrimoni a la ciutadania i contribueixen a conèixer, apreciar i estimar el llegat rebut. En definitiva, són una eina per crear elements d'identificació col·lectiva.